

**МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ
ФІЛАЛАГІЧНЫ ФАКУЛЬТЭТ
Кафедра беларускага мовазнаўства**

Анатацыя да дыпломнай работы

**МОЎНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ ГАВОРКІ ВВ. БРОДНІЦА І ДВАРЭЦ
ЛУНІНЕЦКАГА Р-НА БРЭСЦКАЙ ВОБЛ. (У СУПАСТАЎЛЕННІ
З ДЫЯЛЕКТАЛАГІЧНЫМІ АПІСАННЯМІ 70–80-Х ГГ. XX СТ.)**

ЧЭЖУН Марына Валянцінаўна

Навуковы кіраўнік :
доктар філалагічных навук,
прафесар І. А. Гапоненка

Мінск, 2020

РЭФЕРАТ

Ключавыя словы: дыялектная тэрыторыя; дыялектны падзел; фанетычная сістэма гаворак; націскны вакалізм гаворак, ненаціскны вакалізм гаворак, кансанантная сістэма гаворак, марфалагічныя дыялектныя рысы.

Актуальнасць. На сённяшні дзень ва ўмовах паступовага знікнення ізаляванасці асобных моў, размывання межаў асобных дыялектаў, актыўнага ўздзеяння на дыялектнае маўленне літаратурных моў вельмі важным з'яўляецца вывучэнне сучаснага стану дыялектнай сістэмы. Адпаведна даследаванне, у ходзе якога была праведзена аўдыяфіксацыя (з далейшай пісьмовай расшыфроўкай) і навуковы аналіз сучаснай гаворкі жыхароў вв. Бродніца і Дварэц Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці, уключана ў кола асабліва прыярытэтных лінгвістычных задач.

Мэта работы – выявіць тэндэнцыі развіцця фанетычнай і марфалагічнай сістэмы гаворкі вв. Бродніца і Дварэц у супастаўленні з дыялекталагічнымі апісаннямі адпаведнага рэгіёна 70–80-х гадоў XX ст.

Пастаўленая мэта патрабавала вырашэння наступных **задач**:

- 1) вызначыць прыналежнасць аб'екта даследавання да канкрэтнай дыялектнай групы;
- 2) з дапамогай сабраных і расшыфраваных запісаў правесці цэласны аналіз фанетычнай і марфалагічнай сістэмы гаворкі;
- 3) параўнаць атрыманыя ў выніку даследавання факты з ужо наяўнымі і зафіксаванымі ў дыялекталагічных апісаннях 70–80-х гадоў XX ст.;
- 4) выявіць стабільныя рысы гаворкі і праявы дынамікі дыялектнага маўлення;
- 5) вытлумачыць магчымыя прычыны храналагічных фанетычных і марфалагічных змен ў гаворцы.

Аб'ектам даследавання з'яўляецца сучасная гаворка вв. Бродніца і Дварэц Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці. **Прадмет** даследавання: фанетычная і марфалагічная сістэмы гаворкі вв. Бродніца і Дварэц Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці.

Метадалагічную аснову работы складаюць агульнапрынятыя ў мовазнаўстве навуковыя падыходы да вывучэння мовы як грамадскай з'явы. Асноўныя **метады** работы – апісальны, супастаўляльны і статыстычны метады, метады параўнання, сістэматызацыі, фанетычнага аналізу.

Матэрыялы даследавання могуць знайсці **прымяненне** пры навуковым вывучэнні сучаснага стану беларускага дыялектнага маўлення, складанні лінгвагеаграфічных выданняў, пры выкладанні курса дыялекталогіі ў ВНУ. Фіксацыя рыс спецыфічнага дыялектнага рэгіёна ўяўляе каштоўнасць пры папярэдняй факталагічнай базы беларускай дыялекталогіі.

Агульны аб'ём дыпломнай працы. Дыпломнае даследаванне ўключае азначэнні, уводзіны, тры главы, заключэнне, спіс выкарыстанай літаратуры (31 пазіцыя), спіс публікацый аўтара (4 пазіцыі), дадатак. Агульны аб'ём дыпломнай працы 69 старонак, з іх асноўны тэкст займае 51 старонку, азначэнні – 2 старонкі, спіс выкарыстанай літаратуры – 3 старонкі, спіс публікацый аўтара – 1 старонку, дадатак – 11 старонак.

РЕФЕРАТ

Ключевые слова: диалектная территория; диалектное деление; фонетическая система диалектов; ударный вокализм диалектов, безударный вокализм диалектов, консонантная система диалектов, морфологические особенности диалекта.

Актуальность. На сегодняшний день в условиях постепенного исчезновения изолированности отдельных языков, размывания границ отдельных диалектов, активного воздействия на диалектную речь литературных языков очень важным является изучение современного состояния диалектной системы. Соответственно, исследование, в ходе которого была проведена аудиофиксация (с дальнейшей письменной расшифровкой) и научный анализ современного диалекта жителей дд. Бродница и Дворец Лунинецкого района Брестской области, включено в число особенно приоритетных лингвистических задач.

Цель работы – выявить тенденции развития фонетической и морфологической системы диалекта дд. Бродница и Дворец в сравнении с диалектологическими описаниями соответствующего региона 70–80-х годов XX в.

Поставленная цель требовала решения следующих **задач**:

- 1) определить принадлежность объекта исследования к конкретной диалектной группе;
- 2) с помощью собранных и расшифрованных записей провести целостный анализ фонетической и морфологической системы диалекта;
- 3) сравнить полученные в результате исследования факты с уже существующими и зафиксированными в диалектологических описаниях 70–80-х годов XX в.;
- 4) определить устойчивые черты диалекта и проявления динамики диалектной речи;
- 5) объяснить возможные причины хронологических фонетических и морфологических изменений в диалекте.

Объектом исследования является современный диалект дд. Бродница и Дворец Лунинецкого района Брестской области. **Предмет** исследования: фонетическая и морфологическая системы диалекта дд. Бродница и Дворец Лунинецкого района Брестской области.

Методологическую основу работы составляют общепринятые в языковедении научные подходы к изучению языка как социального явления. Основные **методы** работы – описательный, сопоставительный и статистический, метод сравнения, систематизации, фонетического анализа.

Материалы исследования могут найти **применение** при научном изучении современного состояния белорусской диалектной речи, составлении лингвогеографических изданий, при преподавании курса диалектологии в вузах. Фиксация особенностей специфического диалектного региона представляет ценность при пополнении фактологической базы белорусской диалектологии.

Общий объем дипломной работы. Дипломное исследование включает понятия, введение, три главы, заключение, список использованной литературы (31 позиция), список публикаций автора (4 позиции), приложение. Общий объем дипломной работы 69 страниц, из них основной текст занимает 51 страницу, понятия – 2 страницы, список использованной литературы – 3 страницы, список публикаций автора – 1 страницу, приложение – 11 страниц.

ABSTRACT

Key words: dialect territory; dialect division; phonetic dialect system; stressed vocalism of dialects; unstressed vocalism of dialects; a consonant system of dialects; morphological features of the dialect.

Relevance. Today, in the conditions of the gradual disappearance of the isolation of individual languages, the erosion of the boundaries of individual dialects, the active influence on the dialectal language of literary languages, it is very important to study the current state of the dialect system. Therefore, the study, during which the audio fixation was carried out (with further written decoding) and the scientific analysis of the modern dialect of the inhabitants of Brodnica village and Palace village of the Luninets district of the Brest region are included in the list of especially priority linguistic tasks.

Purpose of work: to identify tendencies in the development of the phonetic and morphological system of the dialect Brodnica village and Dvoret's village in comparison with the dialectological descriptions of the corresponding region of the 70–80s of the XX century.

The purpose required to solve the following **tasks**:

- 1) to determine the belonging of the object of research to a specific dialect group;
- 2) to analyze the phonetic and morphological system of the dialect through collected and decrypted records;
- 3) to compare the facts obtained as a result of research with those already existing and recorded in the dialectological descriptions of the 70–80s of the XX century;
- 4) to identify the stable features of the dialect and manifestations of the dynamics of dialect speech;
- 5) to explain possible causes of chronological phonetic and morphological changes in the dialect.

The object of research is the modern dialect Brodnitsa village and Dvoret's village of the Luninets district of the Brest region. **Subject** of research: phonetic and morphological systems of the dialect Brodnitsa village and Dvoret's village of the Luninets district of the Brest region.

The methodological basis of the work is generally accepted in linguistics scientific approaches to the study of language as a social phenomenon. The main research **methods** are descriptive, comparative and statistical, a method of comparison, systematization, phonetic analysis.

The research materials **can be used in** studying the current state of Belarusian dialect speech, compiling linguo-geographical publications and teaching the course of dialectology at universities. The fixation of the specific dialect region features is valuable while replenishing the factual base of the Belarusian dialectology.

The total amount of graduation work. Graduation work includes concepts, introduction, three sections, conclusion, list of references (31 items), list of publications of the author (4 items), attachment. The total volume of the thesis is 69 pages, of which the main text is 51 pages, concepts are 2 pages, the list of used literature is 3 pages, the list of publications of the author is 1 page, the attachment is 11 pages.